

Jeugd en Opleiding.

Lambertus Douwes (Bert) Wolters werd op 17 juni 1919 te Colijnsplaat geboren. Later verhuisde de familie Wolters naar Vlissingen waar Bert's vader huisarts werd. Na voltooiing van de HBS, die hij volgde in Vlissingen, vertrok Bert Wolters naar Delft waar hij aan de Technische Hogeschool ging studeren. Gedurende de studiejaren 1937-1938 tot en met 1940-1941 stond hij ingeschreven voor de studierichting Werktuigbouwkunde. Op 12 juli 1940 slaagde hij voor het propedeutisch examen.

Al snel na de Duitse inval op 10 mei 1940 liet de bezetter zijn ware gezicht zien. Ook de universitaire wereld bleef niet ongemoeid. Op 22 november 1940 werd het ontslag van de Joodse hoogleraren bekend wat leidde tot een grote nationale studentenstaking. De 3000 studenten van de Delftse TH gingen eveneens in staking. Als strafmaatregel werd de hogeschool op 27 november 1940 door de bezetter gesloten. Pas in april 1941 werd de hogeschool weer geopend. Of en in hoeverre Bert Wolters bij deze staking betrokken was is niet bekend. Ondanks de bezetting zetten velen, uit pragmatische overwegingen gewoon hun studie voort. Pas in 1941 vormt een beperkt aantal studenten en hoogleraren in Delft verzetsgroepen.. In ieder geval zette Bert Wolters, in tegenstelling tot vele anderen, al snel een punt achter zijn studie om een actieve bijdrage te gaan leveren aan de geallieerde oorlogsvoering.

Naar Engeland

Samen met zijn Delftse studentenvrienden Ru van Stolk wiens vader directeur van de Delftse Lijm- en Gelatinefabriek was en J. L. (Joen) Slors wilde hij naar Engeland om dienst te nemen. Eerst reisden zij in januari 1941 naar Friesland. Op 12 januari arriveerden zij in Sneek zogenaamd om te schaatsen op de Friese meren. Om hun vlucht te camoufleren werd in de pers het bericht gepubliceerd dat na aankomst niets meer van hen vernomen was "zodat het niet uitgesloten moest worden geacht dat hen een ongeluk was overkomen".

Inmiddels waren Ru van Stolk, Joen Slors en Bert Wolters bij Putten de Nederlands-Belgische grens overgetrokken en ondergedoken in Antwerpen. Aldaar kwamen zij in contact met Hans van Rosendaal.

Hans van Rosendaal woonde bij zijn vader in Kappellen, vijftien kilometer ten noorden van Antwerpen. Tijdens een van zijn geregelde bezoeken aan deze stad vernam hij dat bij de bevriende familie van Dulken drie Delftse studenten ondergedoken zaten die graag naar Engeland wilden.

De familie van Dulken verzocht Hans van Rosendaal die hetzelfde voornemen koesterde om te helpen. zij maakte zich ongerust over de plannen van de studenten.

Het ging daarbij niet om het feit dat zij naar Engeland wilden oversteken maar dat hun plannen zo bijzonder vaag waren en dat zij geen notie hadden van de toestand in België en Frankrijk. Daar kwam nog bij dat geen van de drie studenten Frans sprak.

Hans van Rosendaal die wel het Frans machtig was nam contact met de drie Delftse onderduikers op en sloot zich bij hen aan Niet alleen woonden zijn zuster en zwager in Parijs 'maar ook had hij vrienden in Parijs en Marseille wat hen wellicht van pas kon komen.

Het viertal besloot om, gedeeltelijk te voet gedeeltelijk met boemeltreintjes, via Parijs en Bordeaux naar Marseille in het "vrije Frankrijk" te reizen. Toen zij daar na een voorspoedige reis arriveerden namen zij hun intrek in een hotel maar dat werd hen al snel te duur. Bert Wolters en Joen Slors verhuisden toen naar een leegstaand huis in Le Mas d'Azil (Ariège) dat eigendom was van vrienden van Van Rosendaal.

De vier aspirant Engelandvaarders dachten dat als zij eenmaal in Marseille zouden zijn aangekomen de rest vanzelf zou gaan. Met een boot zouden zij oversteken naar Algiers en van daaruit doorreizen naar Londen. Al spoedig bleek dat het helemaal niet mogelijk was om een boot te "ritselen". Bovendien werd de Duitse invloed in dit deel van Frankrijk steeds sterker.

De vier Nederlanders moesten dan ook uiterst voorzichtig te werk gaan. Om de tijd te doden verdiende Bert Wolters wat bij met het opknappen van technische klusjes en nam met Joen Slors deel aan bokswedstrijden.

Daarnaast trainde Slors een pas opgerichte lokale voetbalclub. Toch probeerde het viertal om uit Frankrijk weg te komen wat aanvankelijk echter steeds mis liep.

In Marseille meldden zij zich bij de vertegenwoordiger van de Regeringscommissaris voor de vluchtelingen, Jhr. Dr. D.F.W. van Lennep. Aan hem legden zij hun plan voor om illegaal door te reizen in de hoop dat het Nederlandse consulaat hen verder zou helpen. Tot hun grote verbazing stelde Van Lennep dat er nog wel 'kansen waren om naar Nederland terug te keren en dat hij .zich niet bezig kon houden met illegale werkzaamheden.

Ondanks deze onverwachte tegenwerking gaven de vier aspirant Engelandvaarders de moed niet op. Hans van Rosendaal was in Marseille achtergebleven om de paspoorten van het viertal in orde te maken. Uiteindelijk lukte het hem om via de heer Van Lennep visa voor Paraguay of Uruguay te bemachtigen. Op grond van deze visa verkregen de vier vrienden een uitreisvisum voor Frankrijk. Daarmee zag van Lennep kans om hen een doorreisvisum voor Spanje en Portugal te verschaffen.

Met deze papieren op zak reisden Bert Wolters, Joen Slors en Hans van Rosendaal met een doorgaande trein, via Perpignan, naar Madrid. Ru van Stolk had inmiddels het groepje verlaten.

Hij geloofde niet dat de visa hen kon beschermen tegen arrestatie en dacht dat zij, omdat zij de militaire leeftijd hadden, zouden worden opgepakt in Spanje. Hij trok via de Pyreneeën illegaal de Frans-Spaanse grens over maar werd in Barcelona door de Guardia civil gearresteerd en overgebracht naar. het internationale interneringskamp "Campo Miranda de Ebro", gelegen aan de Ebro in het zuidelijk Baskenland 250 kilometer ten noorden van Madrid. Hier heeft hij ongeveer anderhalf jaar vastgezeten. Dat hij zo lang werd vastgehouden is toe te schrijven aan het gebrekkig functioneren van het Nederlandse gezantschap in Madrid. Daardoor kon geen adequate organisatie voor de hulpverlening aan vluchtelingen worden opgebouwd. Bovendien hielden de pro-Duitse Spaanse autoriteiten juist de mannen die in geallieerde dienst wilden zo lang mogelijk vast. De anderen reisden zonder enige moeilijkheid door naar Madrid waar zij zich meldden op het Nederlandse gezantschap en op het consulaat-generaal omdat Hans van Rosendaal daar geld had staan. Met veel moeite lukte het hem dit geld op te nemen. Dit was te wijten aan de tegenwerking van de consul-generaal Th. de Bruyn Tengbergen die. de drie mannen niet erg vriendelijk ontving en kwaad werd toen Van Rosendaal hem uitlegde wat zij in Spanje kwamen doen. Toen Van Rosendaal zijn geld had, reisden de mannen per trein door naar Lissabon alwaar Joen Slors achterbleef. Tot eind 1943 werkte hij voor de Nederlandse Inlichtingendienst om vervolgens in januari 1944 alsnog naar Engeland over te steken. Daarna volgde hij een commando en parachutistenopleiding in Schotland en Manchester. Hij trouwde in Londen met een Nederlands meisje¹.

In dienst bij de Royal Air Force

Bert Wolters en Hans van Roosendaal waren kort na aankomst in Lissabon met de KLM, die gedurende de oorlog de lijn Bristol Lissabon in charter voor de British Overseas Airways Corporation (BOAC) vloog doorgereisd naar 'Londen waar zij op 21 augustus 1941 arriveerden. Op 26 augustus 1941 meldden zij zich bij het Rekruteringsbureau in Londen waar beiden te kennen gaven dat zij bij de Royal Air Force. (RAF) ingedeeld wilden worden. Dit mislukte in eerste instantie, want met ingang van diezelfde datum werden zij als gewoon dienstplichtige bij de Nederlandse troepen in Engeland (Detachement Londen) ingelijfd en na de opleiding op 3 oktober 1941 geplaatst bij de Prinses Irene Brigade in Wolverhampton. Op voorspraak van Z.K.H. Prins Bernhard werden beiden echter op 21 november 1941 overgeplaatst naar de Royal Air Force Volunteer Reserve (RAFVR). Op 5 december 1941 werd Bert Wolters op grond van het Koninklijk Besluit van 9 januari 1931 nr 25 ingedeeld bij het Wapen der Militaire Luchtvaart en verbond hij zich als vrijwilliger bij het reserve personeel der Landmacht met bestemming voor de dienst van vlieger.

---

¹⁾ Bij deze plechtigheid waren Bert Wolters en Hans van Roosendaal als getuigen aanwezig. Later in dat jaar vertrok hij naar Australië.